Redacțiunea, Administrațiunea, și Tipografia
Brașov, piața mare Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administrațiune în Brașov și la următórele Birouri de anunciuri: în Viena: M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Danneber, în Budapesta: A. V. Goldberger, Ekstein Bernat; în Bucuresci: Agence Havas, Succursale de Roumanie; în Hamburg: Karolyi & Liebmann.
Prețul inserțiunilor: o seria garmond pe o colónă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă și învoială.
Reclame pe pagina a 3-a o seria 10 cr. séu 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LIX.

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șése luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șése luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 franci.
Se prenumeră la tóte oficiele poștale din întru și din afară și la dd. colectori.
Abonamentul pentru Brașov
administrațiunea, piața mare, Tèrgul Inului Nr. 30 etagiu I.: pe un an 10 fl., pe șése luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 246. Brașov, Joi 7 (19) Noemvre 1896.

O mare schimbare.

Cele ce se petrec adĭ în Austria: discusiunea înfocată din parlament relativă la convențiunea vamală și de comerciŭ cu Ungaria; iritațiunea și nemulțămirea ce domnesce, în sînul tuturor națiunilor și partidelor din Cislaitania din causa atitudinei Ungurilor în cestiunea pactului și în genere față cu stările din Austria, — tóte aceste sunt simptomul cel mai vĕdit, că s'a sĕvêrșit o mare schimbare în Austria.

Pentru întâia óră acéstă parte a monarchiei se pregătesce a lua o posiție fórte energică, a pune chiar piciorul în prag pentru a face sĕ se respecte și postulatele sale la reînoirea pactului economic-dualist.

A fost un timp când parlamentul austriac se ferea în mod minuțios și numai de-a atinge susceptibilitățile Ungurilor; se privea ca de sine înțeles, că Ungaria are sĕ cânte prima violină și Austria trebue sĕ cedeze.

P'atuncĭ era încă tare și mare în Austria stânga liberală germană, care admira talentul ce-l desvoltau Ungurii ca suprematiștĭ dela rudă. Astădĭ acéstă partidă a cumĕtrilor suprematiștĭ de dincolo de Laita nu mai esistă, decât numai într'un fragment fórte redus, ér în genere raporturile de partidă în Austria s'au schimbat radical și în parlament a început sĕ sufle un vênt mai puțin prietinos față cu suprematiștii vecinĭ și mai mândru de propria vadă și onóre.

Discusiunea din ședința de alaltăerĭ a camerei austriace, în care s'a făcut și s'a primit de urgență propunerea de a se denunța fără amânare convențiunea vamală și comercială cu Ungaria, ne arată destul de clar acéstă schimbare.

Décă deja de pe acum rĕsună în cameră un limbagiu atât de energic și consciu de sine, ce va fi după nouele alegerĭ pentru parlamentul central, când în urma legei electorale reformate vor întra noui factorĭ în cameră și falanga de astădĭ va căpĕta un puternic sucurs?

In tot casul discusiunea de Lunĭ, despre care raportăm mai jos, póte servi Ungurilor ca *memento*, că tóte în lumea acésta merg numai până la un loc.

Adevĕrat, că dieta ungară se presentă cu o majoritate mai compactă, decât aceea, de care póte dispune adĭ guvernul austriac, dér se scie deja cum este compusă acéstă dietă, și Lueger, acest *enfant terrible* antisemit a spus'o lămurit în cameră, că dietă unguréscă, care s'a ales cu ajutorul armatei imperiale, nu póte fi privită ca espresiunea majorității poporațiunei statului ungar, și că naționalitățile, mai ales, nu sunt de loc representate într'însa.

Mai mult, spre rușinea stărilor unguresci s'a declarat în camera austriacă, că în Austria nu s'ar suporta starea brutală fățișă cum sĕ practică ea în Ungaria, unde liberalismul nu consistă, decât în poliția și în gendarmĭ.

Cât pentru pact, cei din Austria au înțeles, că Ungaria are mai mult interes al încheia, decât Austria, că nu „este o grație pentru acésta, décă Ungurii încuviințéză pactul, ci că Austriacii îi fac Ungariei un bine, décă îl reînoesc."

Aceste apariţiunĭ ar trebui sĕ dea mult de gândit îngâmfaților politicĭ ungurĭ.

Sinodul archidiecesan gr. cat.

Vorbirea de deschidere a Metropolitului Mihalyi.

Venerat Sinod Archidiecesan!

Sunt ferice, că Vĕ pot saluta Veneraţĭ în Christos frațĭ, ca pe cei-ce fără preget ațĭ urmat versului convocator al Archipăstorului Vostru, și din celea mai depărtate ținuturĭ ale acestei Archidiecese a Albei-Iulie și Făgărașului, din puterea oficiului, ce Vi-s'a concredut și în parte din încrederea Ven. Cler, care V'a deputat, ațĭ venit la acest scaun Metropolitan, ca în sinod archidiecesan sĕ ne sfătuim împreună despre lipsele celea de acum ale sfintei nóstre biserică.

I. Amĕsurat dorinței Vóstre, dela prea înalte locurĭ așeḑat în fruntea Archidiecesei și a provinciei Metropolitane, dela ḑiua, în care am cuprins acéstă înaltă solie de a Vĕ conduce, stat'am cu deadinsul de lucru sĕ cunosc limpede statul bisericelor archidiecesane; —de un an și jumĕtate avui prilegiu a da față cu mulțĭ din Veneratul Cler și din poporul credincios, a asculta dorințele multora și a-le și împlini după împrejurărĭ.

Și décă nu mi-a fost încă conces de a eși, precum așĭ fi dorit, măcar și numai la locul central al celor mai multe districte, ca din intuițiune sĕ cunosc în parte pe fii credincioșĭ de sub ascultarea acestui sfânt scaun archiepiscopesc, am cugetat în Domnul a fi oportun și salutar, sĕ Vĕ rog, ca sĕ osteniţĭ încóce, și acum îmĭ saltă inima de bucuria vĕḑêndu-Vĕ adunațĭ, ca într'acéstă venerandă Corporațiune a sinodului archidiecesan, sĕ am și eu mângăierea de a Vĕ vedea și a Vĕ cunósce și a mĕ bucura în Domnul de presența Vóstră.

Că Vóuĕ mi-sĕ cade sĕ Vĕ mulțămesc și cu graiŭ viu pentru tóte câte împliniţĭ, fiă după așeḑĕmintele dela părinţii noștri, fiă după dorința ce V'am descoperit'o în bună înțelegere cu Prea-Veneratul Capitul al bisericei nóstre catedrale Metropolitane. Recunoscință Vi-sĕ cuvine, ca celor ce cu zĕl apostolic „ispitițĭ și faceţĭ diagnosa morburilor, celor de multe felurĭ ale sufletelor, ascultaţĭ plânsorile drepte ale ómenilor cu frica lui D-ḑeu, mie 'mĭ împuținaţĭ o parte din îngrijirĭ, orĭ de bună sémă mi-o ușurațĭ cu ajutorul Vostru, cu priveghiarea Vóstră, cu călătoriile, cu ostenelele, ma chiar și cu periculele Vóstre". (Benedict XIV de sinodo dioeces. Liber I c. II. 2)

II. Peste acestea de-a pururea mĕ strînge sîmțul sacru de gratitudine către antecesoriĭ de pie memorie; legilor, așeḑĕmintelor și statutelor acelora a procura valóre, étă o datorință a mea din celea mai de frunte! Sciu bine, că dela vada dreptului atârnă și autoritate Archiereului; Inși-Vĕ scițĭ, că nu este fericire fără ordine, nicĭ ordine fără autoritate, nicĭ ordine statornică fără autoritate constantă; déră: esperiența de tóte ḑilele ne învéță, că precum sĕ întêmplă airea, așa și în acésta Archidiecesă de Dumneḑeu scutită, multe din celea așeḑate cu înțelepciune în sinóde, orĭ nu se observă de-ajuns, orĭ de totul se dau uitărei.

Că dóră acésta este condițiunea legiuirilor omenescĭ, ca „legile sĕ se abróge nu numai prin sufragiul legislatorului, ci și cu consensul tacit al tuturor, prin desuetudine" (Just. imp. Libro 32 §. 1 ff. de legib.) De aceea este consult, ca așeḑămintele legale prin consuetudine apriat sĕ prindă rădăcină, că după cum învéță Grațian: „Leges Constituuntur cum promulgantur, firmantur vero cum maribus utentium aprobantur" (Can. 3 §. Leges dist.) Va sĕ ḑică „legile sĕ așéḑă când sĕ promulgă, întăresc-se când trec în năravurile celor ce se folosesc de ele".

Eră décă socotim natura membrilor societății, pentru carĭ se cresc legile, vedem, că „sunt destui de aceia, pe carĭ și numai cu monițiune 'i înduplecĭ spre bine; sunt, pe carĭ la tóte ai sĕ-i îndreptĭ prin precepte, sunt și de aceia, pe carĭ prin pedepse a-i sĕ-i tragi" (Benedicti XIV de syn. dioec. L. I. c. 2. III.)

De aceea întrucât doresc, precum îmĭ este datorința a procura valóre așeḑămintelor și statutelar Archidiecesane, mi-se impune necesitatea, a mijloci, ca toțĭ cei chemațĭ a priveghia peste esecuțiunea preceptelor salutarie în acelea cuprinse, sĕ le aibă acelea așeḑăminte în próspĕtă memorie, sĕ cunóscă de-a mĕruntul motivele întemeiate și îneluctabile pentru carĭ au fost acelea așeḑăminte statorite, și astfel sĕ fiă destoinicĭ cu ușurință a lumina și pe alții, ca amĕsurat acelor așeḑăminte sĕ-șĭ stîmpere dorințele, sĕ-șĭ dirigă faptele.

III. Civilisațiunea socială sub influințele unei auctorităţĭ viue se află în stadiul progresului. Cunósceţĭ din documente, ce era Blașiul, când în anul 1738 din clemenția prea înaltă ajunsă de fundațiune perpetuă pentru dotațiunea episcopiei Făgărașului; Vĕ mirațĭ cu tot dreptul de puterea binefăcĕtóre, care într'un veac și jumĕtate sciu sĕ se adauge satului Blașiu, opidul chemat a fi reședință metropolitană și în institutele sale umanitare cu drept cuvênt lăudat, ca isvor de lumină abundantă pentru fiiĭ sfintei nóstre bisericĭ.

Cultura, ce s'a revĕrsat de aicĭ, ca orĭ și care alta 'șĭ are de element constitutiv într'altele și tradițiunea, care fiă privat, fiă in public 'șĭ trage învĕțătura din timpurile trecute, și-șĭ află îndemn în lipsa ce sĕ simte și în folosul necunoscut al așeḑămintelor, carĭ au sĕ fiă promovate.

Veneratul Cler al Episcopiei de odinióră a Făgărașului încă îșĭ are parte însemnată în resultatele, carĭ le putem astăḑĭ registra: conservă cu scumpĕtate multe din tradițiunile moștenite dela părinţĭ, așeḑămintele de bună rênduială, fiă aci în centru, fiă pe la bisericele singuratice, le-a legat de raḑimul tare și probat al disciplinei sacre canonice. Cu devotament rar s'a lipit de Archiereii sĕi și toiagului blând al acelora plecându-se, auctoritatea lor cea îndreptătóre nicĭ când n'au socotit'o de piedecă, ce ar opri avêntul, ci mai vêrtos de condițune absolut necesară la progres.

Ma clerul acesta măcar deși a avut temenirĭ destule, în postulatele sale, a ținti la dotațiune cuvenită: nicĭ când n'a pregetat din lipsele sale a rupe parte și pentru scopurile generale ale bisericei și ale patriei; spre zidirea mai grabnică a mănăstirei din Blașiu în sinodul din 26 Ianuarie 1838 oferise Veneratul Cler 25.000 fl. de a plăti în 5 anĭ, nu dóră din prisosul venitelor sale preoțescĭ, ci legătuindu-se a-șĭ vinde averile private. (I. M. Moldovan, acte sinodale tom. II. pag. 94) Sub păstorirea Episcopului Petru Paul Aron a contribuit fiă-care preot câte un galbin, ca sĕ se zidéscă școlele: „precum s'au și zidit în curtea episcopéscă dela pórtă până în biserică un zid cu douĕ contignații". (T. Cipariu, acte și fragmente pag. 109) „In prețul dominiului din Cut dimpreună cu tipografia lăsat de zestre seminarului dela cler 8000 fl. s'au adunat". (l. c. pag. 110).

Sciut'a clerul și de legăturile gratitudinei, de câte-orĭ se aflau în pericol tronul și patria, episcopul dimpreună cu tot clerul au înarmat scadrónele de husarĭ întru serviciul prea-înalt (l. c. pag. 107.) Chiar și în ḑilele nóstre între împrejurărĭ de tot diverse, Ven. cler avem în mare parte de a mulțămi colecta instituită pentru edificiul cel nou al gimnasiului.

Intr'acea în era mai de-aprópe acelașĭ Ven. cler—după ce sarcinele publice fiă-care cetățén are sĕ le pórte după proporțiunea averilor—s'a vĕḑut însușĭ avisat a-se îngriji de ajutóre, ca sĕ pótă corĕspunde așteptărlior obicĭnuite ce i-se formula din partea obștei creștinescĭ.

Fundațiunĭ prea generóse făcute de 3 Archirei anticesorĭ, demnĭ de recunoscință perpetuă, multe lipse suplinesc, déră indigențelor ivite nicĭ pe departe nu sunt proporționate.

Scăḑĕmêntul venitelor îndatinate până acĭ, mai cu sémă pe purtătorii oficielor protopopescĭ îĭ atinge în mod simțit: dér întreg clerul stă sub influința apăsĕtóre a jurstărilor schimbate; am judecat drept aceea mai cu sémă și din acest îndemn a fi oportun, ca adunându-ne în sinod sĕ cerĕm ceva espedient de provisiune.

IV. Simțul creștinesc de datorință între toțĭ cei ce se bucură de darurile spiritualĭ ale bisericei desvóltă iubirea de ordine și ajută societatea creștinéscă la prosperitate. Contrarul acestui sîmț generos creștinesc este interesul privat; o societate regulată numai de interes, devine pradă egoismului orĭ a individualismului, care se va încerca ordinul social a-l pleca spre binele propriu privat.

Suferințe grele avŭ biserica nóstră de a îndura din acest îndemn al predominiului voinții individuale asupra intereselor sociale: așeḑămintele sinodului general din 26 Maiŭ 1739 arată, că părinții au fost silițĭ a cerca remedii întru paza imunității persónelor eclesiastice.

De-atuncĭ încóce adese s'a incercat individualismul a pune piedecĭ esercițiului jurisdicțiunei sacre archierescĭ, violențele atentate erau apte de a turbura liniștea credincioșilor, acelea violențe cu provedință înțeléptă a-le preveni este oficiul sacru pastoral al nostru al tuturor.

Rêndul cel bun în biserică datori suntem a-l conserva și orĭ unde admonițiunile părintescĭ nu s'ar dovedi de ajuns, prin esercițiul promt al jurisdicțiunei sacre avem sĕ aplicăm remediile prevĕḑute în ss. canóne; prin acésta vom dovedi, că este auctoritate viuă în s biserică, ale cărei așeḑăminte nu se pot călca nepedepsit.

Vor vedé credincioşii pe păstorii lor întrarmându-se în paza aşeḑămintelor sacre şi vor cunósce, că lauda numelui creştin şi folósele aceluia au influinţă binefăcĕtóre, precum preste societatea creştinéscă, aşa şi preste familiile singuratice, carĭ cu psalmistul vor puté striga: „Acésta este mângăierea mea întru năcazul meu, că cuvêntul tĕu m'a viat“. (Ps. 118.)

Atins'am acestea Venerat sinod nu pentru-că dóră prin acestea s'ar exhauria motivele din carĭ am creḑut a Vĕ ruga să osteniţĭ încóce: ci pentru-ca de-acuma sĕ vĕ împărtăşesc dorinţele inimei părintescĭ faţă de interesele celea marĭ ale sfintei biserici, carĭ într'asemenea mod au sĕ fiă scumpe şi sacre Veneratului cler şi poporului credincios. Daţi-mĭ voie ca cu S. Apostol Pavel sĕ Vĕ rog, iubiţii mei fraţĭ, fiţĭ tarĭ neclătiţĭ sporind întru lucrul D-lui pururea sciind, că şi ostenéla Vóstră nu este deşértă întru Domnul (I Cor. c. 15. 58),

Cu darul D-lui nostru Isus Christos, cu iubirea lui D-ḑeu Tatăl şi cu ajutorul Spiritului sfânt, sinodul archidiecesan de Alba-Iulia şi Făgăraş îl dechiar de deschis.

Obiectele puse la ordinea ḑilei Sinodului, sunt următórele:

1. Proiect de regulament de-a se observa în şed. plenarie ale Sinod. archid.
2. Informaţiunile pe 1895 despre Ven. Cler archidiecesan.
3. Raport despre activitatea protopopilor până în 31 Octomvre 1896; a fondurilor şi advocaţilor.
4. Revisiunea duplicatelor matric. pe 1895.
5. Raportul Ven. tribunal matr. de a II-a Inst. pentru archid.
6. *Subsidiul archidiecesan de 18,000 pe anul 1886.*
7. Fondurile archid. cu finea an. 1895 administrate la cassa centrală archid. şi cele la cassa statului.
8. Raportul Ven. Esact. archid. despre raţiunile bis. şi cele şcol, pe 1895.
9. Raportul revisorului archid. despre contribuţiunile de stat şi comunale cu finea an. 1895.
10. Normativ despre diurne şi spese de călĕtoriă.
11. Normativ de taxe ale cancelariei metrop.
12. Tacsele protopopescĭ după licenţa de cununiă.
13. Proiect de statute pentru reuniunea de asociaţiune contra daunelor de incendiu.
14. Statutul şcólelor poporale cu finea an. 1895/6.
15. Raport despre Preparandia şcólei normale, şcóla superióră de fete.
16. Raport despre Gimnasiul archiepiscopesc.
17. Suplica Sinodului protop. al Giurgeului despre cantorĭ.

Din şedinţa Consistoriului archiep. ţinute la Blaşiu în 2/14 Noemvre 1896.

Victor, Metropolit m. p.

Abḑicerea pactului vamal.

— Austria şi Ungaria. —

In şedinţa dela 16 Noemvre a parlamentului austriac s'a pus l'a ordinea ḑilei moţiunea de urgenţă a lui *Pattay* şi *Lueger* cu privire la *abḑicerea pactului vamal şi comercial ca Austria.*

Pattay a fost cel dintâiu vorbitor. El ḑise: Cestiunea este atât de importantă, încât guvernul n'o póte tracta cum se tractéză secretele oficióse. Guvernul póte sĕ continue pertractările pentru pact, acum însĕ el *sĕ abḑică pactul.* Prin acésta s'ar crea, cei drept, neplăcerĭ Ungariei, dér nicĭ Ungaria n'a fost totdéuna cruţătóre cu noi. Ungaria trebue sĕ renunţe la rolul, de-a fi ea primaşul în orchestră. Noi nu suntem nicĭ decât îndemnaţĭ a lăsa Maghiarilor conducerea în monarchiă; nu putem suferi, ca sórtea nóstră sĕ ni-o hotărască cei de peste Laita, şi acésta n'o putem permite mai ales actualului guvern unguresc.

Ministrul de comerciu **Glanz**, luând cuvêntul ḑise, că în sensul § 23, convenţia vamală şi comercială trebue abḑisă până la sfîrşitul anului penultim. Guvernul privesce, ca eşind din orĭ-ce combinaţiune susţinerea tacită a convenţiei încă pe alţĭ 10 anĭ. Ministrul declară în fine, că *abḑicerea se va întêmpla înainte de finea anului.*

Deputaţii **Hallwich** şi **Kramar** declară, că sunt de-o părere cu ministrul Glanz în privinţa abḑicerei.

Richter (german-naţional antisemit) aduce în discusiune cunoscutul articul al lui „Nemzet“ şi ḑice, că parlamentul are datoria de-a respinge orĭ-ce amestec al Ungurilor în afacerile austriace. Austria mereu trebue sĕ se lupte cu incercările de amestec ale Maghiarilor; astfel şi cestiunea vienesă (Lueger) s'a resolvat după cum au dorit Maghiarii. Oratorul ar mai dorĭ sĕ întrebe de guvern, că cine suportă cheltuelile cruciatelor dela alegerile unguresci? Guvernul nostru a oferit întrégă armata, numai ca sĕ mântuéscă guvernul maghiar. In Ungaria *naţionalităţile tac*, dér nu dór pentru-că ar fi mulţumite, ci ele aştéptă sĕ bată óra rĕsbunării. Nicĭ noi nu vom mai suferi sĕ fim vazalĭ tributarĭ ai Ungariei, nu vom mai suporta influenţa păgubitóre a ei. Acuşĭ vor fi alegerile pentru parlament. Atuncĭ vom desfăşura stégul şi vom pune cestiunea, că óre Austria este o provinciă a Ungariei? Vom lumina poporaţiunea, că noi nu putem încheia decât un astfel de pact, care sĕ corĕspundă intereselor Austriei.

Lueger află de urgentă propunerea, din motiv, că faţă cu provocaţiunile maghiare sĕ se ridice odată şi aicĭ un cuvênt serios. Guvernul e dator a rupe vĕlul, ce acopere secretul pertractărilor pentru pact. Alegerile unguresci au trecut, de ce trébă mai e dér tăinuirea? Ce privesce articulul lui „Nemzet“, Bánffy susţine, că e nevinovat. Pot sĕ crédă cei ce voesc, eu nu cred. Raporturile în Ungaria sunt altele, ca în Austria. In Austria domnesce Badeni şi tóte se întêmplă după voinţa lui; în Ungaria din contră Bánffy e nevoit a face ceea-ce voesc alţii.

Vorbind despre alegerile din Ungaria Lueger ḑise, că chiar foi guvernementale unguresci susţin, că ele s'au făcut prin cele mai marĭ corupţiunĭ şi abusurĭ. Ni-am scandalisat noi Austriacii vĕḑênd, că ostaşii noştri au fost folosiţĭ pentru a despoia pe alegĕtorii cinstiţĭ de dreptul lor electoral, ni-a scandalisat guvernul maghiar, care a pactat cu partida-Kossuth, a folosit ostaşii noştri pentru alegerea de deputaţĭ kossuthiştĭ. In dieta unguréscă astfel compusă nu se află un singur German, Sêrb, Slovac orĭ Român, în dieta acésta se află numai Maghiarĭ, dér nicĭ aceştia nu-s Maghiarĭ, ci Jidanĭ.

Noi nu suntem avisaţĭ a încheia pactul vamal şi comercial cu Ungaria în orĭ-ce fel de împrejurărĭ. Posiţia de putere mare a Austriei era cu mult mai puternică înainte de a esista acest pact; acest pact este mai mult în interesul Ungariei, decât al Austriei. Trebue sĕ spunem pe faţă guvernului maghiar şi clicei sale, că noi numai un fel de pact voim, pact drept.

Oratorul vorbi apoi despre efectul ce-l face în străinătate politica maghiară. Décă actualul guvern maghiar, ḑise el, n'ar asupri în mod aşa de nemilos naţionalităţile, atuncĭ raporturile nóstre cu statele din Balcanĭ ar fi cu mult mai bune. Nu vrĕu sĕ arĕt, că de ce a fost necesară călĕtoria la Bucurescĭ, spun numai, că lucru fórte trist, că trebue sĕ recurgem la astfel de mijlóce. Pericolul Ungariei îl causéză clica jidovéscă; décă va succede odată sĕ se frângă puterea acestei clice, atuncĭ şi în Austria şi în Ungaria raporturile se vor ameliora. Atacurile mele nu sunt îndreptate contra naţiunei maghiare, ci numai contra guvernului maghiar, ca şi care guvern *atât de rătăcit n'a mai fost de când e lumea.*

Interpelaţia asupra destăinuirilor lui Bismark.

In şedinţa de Lunĭ a parlamentului german, şi-a motivat contele *Hompesch* interpelaţia sa privitóre la *tratatul secret germano-rusesc.*

Acestei motivărĭ i-a urmat o discuţiune fórte interesantă, la care au luat parte, între alţii, cancelarul-principe Hohenlohe, secretarul de stat al oficiului de esterne, br. de Marschall, şi deputatul Richter.

Cancelarul Hohenlohe declară, că asupra tratărilor dela 1887—1890 dintre Rusia şi Germania s'a stipulat necondiţionată ţinere a secretului. Obligemantul acesta esistă încă, din care causă nu póte da desluşirĭ nicĭ asupra resultatului acestor tratărĭ, nicĭ în ce privesce atitudinea politicei germane faţă cu Rusia dela 1890 încóce. In fine constată cancelarul, că în raporturile Germaniei cu Rusia nu s'a observat vre-o schimbare nefavorabilă, că aceste raporturĭ n'au încetat nicĭ un moment de-a fi bune şi amicabile şi că raportul Germaniei cătră aliaţii sĕi (Austro-Ungaria şi Italia) se baséză acum, ca şi înainte pe o reciprocă şi necondiţionată încredere.

Secretarul de stat Marschall spune, că dela el nu se pot aştepta destăinuirĭ. El îşĭ esprimă părerea sa de rĕu asupra destăinuirilor dela Hamburg şi se străduesce a arĕta, că tratatul secret germano-rusesc n'a prejudecat nicĭ decum tratatelor esistente ale triplei alianţe. Spune că la 1887 Boulangismul ameninţa pacea, dér după dispariţiunea acestuia au dispărut şi pericolele, carĭ au necesitat încheierea tratatului secret. Astăḑĭ, ca şi atuncĭ, esistă credinţa firmă, că Rusia nu va promova séu sprigini nicĭ odată o turburare a păcei neprovocate. Marschall termină declarând, că linia ce a tras'o politica germană este: a ţiné cu credinţă nestrămutată la alianţa cu Italia şi Austro-Ungaria.

Richter, într'un discurs oratoric, trage la rĕspundere pe principele Bismark cu destăinuirile sale şi cere sĕ fiă reservat în cestiunĭ esterióre aşa cum pretindea el, când era cancelar.

Şedinţele universităţii săsesci.

Vinerea trecută (13 Noemvre) s'au încheiat la Sibiiu şedinţele universităţii săsescĭ, carĭ s'au deschis Lunĭ în 9 l. c. In vorbirea sa de deschidere, comitele săsesc G. *Thalmann* a comunicat adunării, că guvernul a aprobat fără nicĭ o dificultate concluselе şedinţelor din anul trecut şi budgetul pro 1896 şi că în decursul anului curent a licuidat guvernul mult aşteptata despăgubire de ḑeciuială, dimpreună cu interesele legale, în sumă de 95,933 fl. şi $39^1/_2$ cr., care sumă s'a şi elocat spre fructificare. In fine mai aduse la cunoscinţa adunării, că în decursul anului acesta, s'a efectuit imprumutul de 490,000 fl. votat încă în anul trecut comitatului Târnavei-marĭ, asigurându-se universitatea prin întabularea aruncului comitatens.

Tot în şedinţa primă s'au ales încă membri în comisiunile financiare, şcolare, de scontrare, pentru cumpĕrarea de realităţĭ şi pentru archivă.

In şedinţele următóre s'au pertractat raportul comitetului central al universităţii şi exibite curente. Remarcăm următórele concluse:

La propunerea comisiunei financiare, se votéză comitatului Târnavei-marĭ un nou împrumut de 130,000 fl., care are sĕ fiă întabulat tot pe aruncul comitatens de 5% resp. pe venitele fondului comitatens pentru ḑidirea de drumurĭ. Contra acestei propunerĭ a comitetului a luat posiţie d-l Dr. St. Păcurar, neaflând intreprinderea de rentabilă, dér a rĕmas în minoritate.

Tot la propunerea comitetului şi pe basa concluselor dela 1884 şi 1894 s'au votat împrumuturĭ concesionarilor liniei ferate Sibiiu-Nocrich-Agnita pentru subsrierea acţiunilor de participare până la suma de 314,200 fl.

De-asemenea la propunerea comitetului central s'au respins aprópe tóte cererile întrate pentru ajutóre nouĕ, între carĭ şi *tóte cererile întrate din parte românéscă.*

Cererile românescĭ au fost următórele: Comuna bisericéscă gr. cat. din Gura-Rîului cere pentru şcóla sa 300 fl.; comuna bis. gr. or. din Vaideiu cere 300 fl. pentru transformarea şcólei poporale în şcólă capitală; Com. bis. gr. or. din Orăscie cere ridicarea dotaţiunii sale şcolare cu 1000 fl.; şcóla gr. or. din Rĕhău cere o dotaţiune şcolară de 300 fl. Cererile acestea au fost sprijinite de d-nii Dr. St. Păcurar şi Laurian Barcian şi în parte şi de dep. Konnerth; au rĕmas însĕ în minoritate, aşa încât *în anul acesta nu s'a votat nicĭ un ajutor nou şcólelor şi bisericilor românescĭ din fundul regiu de odinióră.*

Important conclus este încă votarea unei sume de 800 fl. pentru instituirea unui curs pentru ajutorarea şi cualificarea candidaţilor de notarĭ comunalĭ. Raportul comitetului constată, ce rol important au în viéţa autonomă a comunelor notarii, şi cum numĕrul notarilor bunĭ, apţĭ şi cualificaţĭ scade pe ḑi ce merge. Causa principală a fenomenului acestuia o vede comitetul în greutăţile materiale cu carĭ au sĕ se lupte aceia, carĭ voesc sĕ se dedice acestei cariere. Şi contra acestei propunerĭ a luat dep. Păcurar posiţie, dér şi de astădată a rĕmas în minoritate.

Tóte celelalte concluse se refer la afacerĭ administrative şi financiare curente.

SCIRILE ḐILEI.

— 6 (18) Noemvre.

Bánffy — şef-poliţiau. Foile din Budapesta spun, că în cercurile politice se vorbesce, ca poliţia de stat sĕ fiă reorganisată. Până acum poliţia sta sub conducerea unui consilier dela ministeriul de interne; acum însĕ guvernul a hotărit, ca ea sĕ fiă pusă sub conducerea unei nouĕ secţiunĭ luată din sînul preşedinţei ministeriului, adecă a lui Banffy. Acésta — ḑic numitele foi — este o inovaţiă de mare însemnătate, mai ales, că din ḑi în ḑi se ivesc tot mai importante probleme politice pentru poliţiă — ceea-ce necesitéză schimbarea conducerei ei.

—o—

„Sturdza şi Liga română.“ Sub titlul acesta foile unguresci publică cu óre care satisfacţiă, următórea telegramă din Bucurescĭ: „Ministrul-preşedinte Sturdza a declarat conducĕtorilor Ligei, carĭ au mers sĕ-l visiteze, că considerând actuala situaţiă critică din Orient, *ar comite tradare* faţă cu cele mai sfinte interese ale României acela, care s'ar încerca numai a turbura bunele raporturĭ esistente cu Ungaria“ — O fi, o fi!

—o—

Corónе eterne. Din incidentul morţii iubitului Mărin, fiul d-lui advocat Iosif *Puşcariu* din Braşov, ni s'a trimis în locul unor cununĭ peritóre, următórele sume anume: „Intru amintirea iubitului nostru vĕr *Mărin* 20 fl. v. a. în locul unei cununĭ peritóre: Lulu şi Zeno Puşcariu“. „In locul unei cununĭ pe sicriul vĕrului iubit *Mărin*, trimitem 10 fl.: Ziţa, Eleana şi Anicuţa Damian“. Apoi cu motto: „Amintirea ta iubite *Mărin* fiă în fapte de caritate, dela L. V. L.“ In fine: „La fondul pentru amintirea iubiţilor rĕposaţĭ, trimite 5 fl. pentru amintirea drăgălaşului Mărin: Letiţa Ana“. Sumele acestea de 35 fl. v. a. trimise drept corónе neperitóre, primindu-se de subscrisul comitet parochial, ca contribuţiune la „fundaţiunea iubiţilor rĕposaţĭ în folosul şcolarilor românĭ sĕracĭ“, se chitéză în acest mod şi se arată, că s'a adaus a numitul fond. **Braşov**, 6 (18) Nov. 1896. *Comitetul parochial român gr. or. din cetatea Braşovului.*

—o—

Duel sângeros în Făgăraş. Ni-se scrie din Făgăraş: Duminecă s'a întêmplat în oraşul nostru un duel cu pistolul între *Dr. Ioan Şenchea* cand. de adv. şi proprietar şi între un proprietar ungur *Szikszay*, din causa unui conflict personal de vorbe. Provocarea a urmat din partea d-lui Şenchea, pe lângă

stricte condițiunĭ, și anume: duel cu pistolul, ér décă acesta ar rĕmâné fâră resultat sĕ se continue cu sabia până la încapabilitate. Duminecă la 3 óre p. m. s'au întâlnit partidele la locul designat de secundanțĭ (din întâmplare chiar pe proprietatea d-luĭ Șenchea); distanța 30 pașĭ, și fiă-care 5 pașĭ avans, timpul de țintire 15 secunde. Duelul a fost condus de d-l Dr. N. *Șerban* deputat. După o țintire de mai multe secunde, primul a pușcat Szikszay, fără sĕ nimeréscă, și imediat după el Dr. Șenchea. Glonțul d-luĭ Șenchea a lovit puternic pe contrar în partea de sus a piciorului drept, i-a pătruns întrégă pulpa și a eșit pe cealaltă parte. Dr. Șenchea a rĕmas neatins. Mediciĭ presențĭ au legat numai decât rana sângerândă a rănitului, care acum zace în pat. Secundanțiĭ luĭ Dr. Șenchea au fost: Dr. N. Șerban deputat și Edmund Kail locotenent la honvedĭ; ai contrarului: d-niĭ Benedek Artur fisolgăbirĕu și Mayer oficiant erarial. Mediciĭ ambiĭ militarĭ: Dr. Tauszig dela armata comună și Dr. Fuchs dela honvedĭ.

—o—

Supĕrare patriotică. Dilele acestea s'a desvĕlit în Comarom statua faimosului legionar-revoluționar Klapka. La sĕrbarea desvĕlirii statueĭ, patrioțiĭ au avut cinismul de a invita și armata. Președintele comitetuluĭ pentru statuă s'a adresat cătră archiducele *Frideric*, comandantul corpuluĭ respectiv, sĕ dea voiă armateĭ a participa la serbare. Archiducele Frideric însĕ a făcut așa de bine, de a înapoiat scrisórea de invitare, oprind milițieĭ a asista la desvĕlirea statueĭ „ĭrouluĭ" maghiar — lucru, care a supĕrat nespus de mult pe cinstițiĭ patrioțĭ.

—o—

Reuniunea femeilor române din loc își va ține adunarea generală — precum s'a anunțat — mâne în 19 l. c. în sala cea mare dela scólele române. Deóre-ce în acéstă adunare *se va pertracta și despre modificarea statutelor*, o cestiune de viață pentru Reuniune, sunt rugate Dómnele membre a-se întruni în numĕr cât se póte mai mare și a-se consulta cu tótă seriositatea asupra aceste cestiunĭ importante.

—o—

Jidanĭ botezațĭ. O fóie pestană publică scirea, că în Sigetul-Marmației dilele aceste o familiă întrégă de Jidanĭ a trecut la religiunea creștină. Acest nou creștin e dentistul Dionisiu Ország, cu soția sa și șése copiĭ.

NECROLOG. Marin Pușcariu, cel mai tînĕr fiu al d-luĭ adv. I. Pușcariu din loc, în etate de 8 anĭ și jumĕtate după lungĭ și grele suferințe a încetat din viață. Rĕmășițele luĭ pămêntescĭ s'au depus spre eternă odihnă adĭ în mormêntul familiar din cimiterul din Gróverĭ.

Condolențele nóstre adênc simțite întristateĭ familiĭ.

O barbariă.

Saschiz, finea luĭ Octomvre 1896.

Onorate Domnule Redactor! In comuna nóstră Saschiz s'a întêmplat dilele trecute un act de-o barbariă ne mai pomenită pe-aicĭ. Un fecior din comuna nóstră cu numele *George Spornic*, cuprins fiind de epilepsiă și fiind atacat și la creer, smintit așa la minte și neputând lucra, a început a înstrăina câte-un obiect bagatel. La repețite rugărĭ înaintate antistieĭ comunale, compusă din Sașĭ, de a fi instalat într'un institut de corecțiune — nu s'a făcut nimic.

In una din dile, aflându-l pe sus numitul epileptic un Sas la ușa pivnițeĭ sale, dér fără sĕ fi înstrăinat ceva, sub motivul fals de înstrăinare l'a prins și l'a dus înaintea judeluĭ comunal, care cunoscênd pe nefericitul, l'a eliberat pe lângă sfaturĭ și admonițiunĭ, ca sĕ fiă dus acasă.

Abia sosesce acasă, și étă mai mulțĭ junĭ Sașĭ înarmațĭ cu măciucĭ, îl răpesc din brațele mameĭ sale, și între loviturĭ de bâte și impunsăturĭ nemilóse, îl duc în piață, chiar în fața vice-primaruluĭ. De aicĭ l'au tîrît la acațul, ce era în apropiere, și ridicându-l sĕ-l lege de acaț, a îmbrâncit bietul om. L'au ridicat érășĭ cu o lovitură peste fluerile piciórelor; legându-l cum legĭ vita de pĕr, l'au pălmuit când pe-o parte, când pe alta.

In urmă schingiuitoriĭ obosițĭ s'au împrășciat cu triumf o parte prin crîșme, alta pe acasă, lăsând pe bietul om spânzurat de lemn abia viu, în grija păzitoruluĭ de nópte. Nefericita victimă în urma acésta a și murit.

In diua următóre sosesc din întêmplare gendarmiĭ, carĭ audênd despre casul sângeros, în loc de a pune mâna pe criminalĭ, au luat la răfuelĭ pe martorĭ. Nepărându-i-se firerul de gendarmĭ fasiunile martorilor, falsifică protocolul în care între altele a scris: „se constatéză din partea martorilor o bătae ușóră cu o nuia".

Scriitorul acestor rândurĭ nevoind a subscrie acest neadevĕr, dicênd, că sĕ noteze în loc de „nuia" „măciucă", gendarmul îmĭ dise: „Vĕ voiŭ învĕța eu pe voĭ, carĭ umblațĭ séra pe ulițĭ și nu vĕ supunețĭ autorităților comuneĭ". La acestea eu i-am rĕspuns cu cuvintele: „Ce ai d-ta sĕ ne arățĭ; astădĭ eștĭ slugă cu stele, și mâne după ce țĭ-le va tăia, veĭ fi un vizitiu". La asta gendarmul n'a mai reflectat nimic, ci dise zimbind: „fiă nó, fiă dér scris *bătaiă cu măciucă*".

Vine la rênd, ca martoră, Maria I. Călugăr, cuscra mortuluĭ, adusă anume, ca sĕ mărturiséscă contrarul: că adecă mortul a murit de bătaia fratelui sĕu, întêmplată cu două dile înainte.

Ascultând'o — spre marea lor mirare și rușine — martora constatéză, că în diua de sub întrebare dênsa n'a fost întrégă diua în comună și nicĭ chiar pe hotarul comuneĭ, fiind în acea di dusă ca martoră pentru un alt proces la judecătoria din Sighișóra.

Atuncĭ gendarmiĭ o silesc, ca sĕ fasioneze pe voia lor și îĭ dau imbolditurĭ în cóste și pumnĭ și palme peste obraz, până pe biata muiere a pornit'o sângele pe gură și pe nas. Numaĭ în urma strigătelor ei și ale unuia dintre martorĭ, și sosind mulțĭ Românĭ, a scăpat biata muiere. Ceilalțĭ martorĭ n'au mai voit sĕ între spre a fi ascultațĭ, decât cu condițiunea, ca cu fiecare martor sĕ mai între alțĭ doĭ Românĭ dintre nemartorĭ. Cererea acésta li-s'a și împlinit.

Atât în contra criminalilor, cât și contra gendarmilor s'a făcut arĕtare.

Unul dintre martorĭ.

Procesul Mehadicanilor.

(Raport special al „Gaz. Trans.")

Caransebeș 12 Nov. 1896.

Apărarea advocatuluĭ Brediceanu.

(Fine.)

Tótă *omorîrea și tragerea în țapă* e o născocire din creeriĭ înfricațĭ de fapte nesocotite séu o mistificare tendențiósă, căcĭ décă au avut de gând Mehadicaniĭ sĕ-șĭ omóre primarul, asta o puteau face, avêndu-l cu eĭ în sat și mai 'nainte și după aceea; și óre póte fi cine-va atât de bădăran, ca sĕ céră așa ceva? Orĭ ómeniĭ au avut lipsă de presența gendarmilor cu pușcile încărcate, de solgăbirĕu, ca aceștia sĕ le presinte pe primarul, ca diur. la amiadĭ în fața autorităților sĕ-l omóre, orĭ sĕ-l frigă pe primar? Asta nicĭ născocitoriĭ nu o cred acum, dér n'au avut de ce sĕ se acațe, și au inventat acéstă frasă grozavă, dér neadevĕrată, nenaturală și de tot absurdă: „haid cu parii!" — care s'a adeverit ca neadevĕrat.

Admoniarea luĭ Bânyai, ca sĕ nu deschidă pórta, se póte privi ca disposițiune polițială pentru susținerea ordineĭ și décă s'a călcat, are sĕ se aplice §. 42 din codul de transgresiunĭ și cel ce a comis acéstă transgresiune póte căpĕta o pedépsă de arest până la 8 dile. „Cine mai deschide ușa, e al morții — halăl fia — va fi pușcat", a putut sĕ dică și sĕ facă domnul Bânyai — dér nu se vede nicĭ o agresiune din partea poporuluĭ, ea nu conține nicĭ o forță, nicĭ o amenințare din partea acestuia, ci invers, e o amenințare din partea gendarmilor.

S'a constatat tot prin martoriĭ neinteresațĭ, că însĕ-șĭ pușcăturile gendarmiĭ nu le-au făcut așa precum au afirmat eĭ, adecă, că tóte treĭ patroanele din ocol le-ar fi slobodit. — Din contră, toțĭ martoriĭ afirmă, că după ce s'a pușcat din ocol, au eșit gendarmiĭ în stradă și treĭ s'au pus în drépta, treĭ în stânga, și a treia pușcătură au făcut'o în ambele direcțiunĭ de-alungul strădeĭ după poporul ce fugea. De aicĭ se esplică și cele două rănirĭ din pușcăturĭ, constatate din partea mediciloŕ la doĭ ucișĭ, că sunt întrate în corp *de dinapoi*.

Că de ce au pușcat gendarmiĭ? rĕspundă eĭ la forul lor. Cum sunt faptele acusațilorĭ? — rĕspundem: absolut nimic agresiv, nicĭ forță, nicĭ silă, nicĭ amenințare.

Gendarmiĭ agravéză pe toțĭ — adevĕrat, dér și esplicabil. Ceĭ mai mulțĭ dintre gendarmĭ n'au fost de când sunt în Mehadica cu Bânyai în frunte, și n'au vĕdut nicĭ când pe acusațĭ. Eĭ totușĭ voesc sĕ-i cunóscă și fiă-care scie ce a făcut. De 4 orĭ atâția martorĭ au produs acusațiĭ, prin carĭ în modul cel mai eclatant s'a dovedit alibi-ul la mai mulțĭ dintre acusațĭ — ergo afirmațiunile agravatóre ale gendarmilor și prin acésta se constată cu desĕvêrșire una ca alta, ca neadevĕrate. (Aicĭ espune apĕrătorul dovedile referitóre în special la clienții seĭ, apoĭ încheie):

Onorat tribunal! Batjocurirea, îngânfarea nu sunt capace a consolida relațiunile dintre popor și autoritatea publică, nu sunt în stare a crea relațiunĭ sincere și a deștepta iubirea cătră instituțiunile țĕriĭ. Poporul e dator a stima autoritățile publice, dér acéstă stimă trebue sĕ iasă din acel isvor moral, că în autoritatea publică sĕ stiméză pe sine, binele sĕu și binele public. Acest isvor însĕ numai atuncĭ se deschide și-șĭ revarsă peste tóte straturile poporuluĭ binefăcĕtórea sa apă, décă autoritatea publică nu face deosebire între cetățén și cetățén, fiă-care cetățén sĕ fiă înaintea eĭ egal, în fiă-care cetățén se respecteze oficiantul puterea, care susține și alimentéză statul, organismul și organele luĭ. Oficiantul sĕ fiă corect, sĕ se țină de lege: atuncĭ se prețuesce pe sine și va fi prețuit. Cu îngâmfăturĭ: „jos cu pălăria" nu se stórce „stima", și stórsă — nu e stima adevĕrată, ci forma din afară de stimă, fără basă morală, fără convingere. Sĕ stimeze cetățénul pe oficiant și când din convingere o face și își ia pălăria, trebue sĕ fiă falos, că i-se dă ocasiune a saluta pe organul autorității publice, care are chemarea și datorința a-l ocroti și scuti. Acésta e stima adevĕrată și nu la poruncă! Toțĭ ómeniĭ sunt de lipsă în stat și pe pămênt — asta Dumnedeu a hotărît'o, când l-a lăsat sĕ se nască, dér nime nu e indispensibil: așa trebue sĕ cugete și cetățénul despre sine și despre oficiant și vice-versă — și atuncĭ nu se vor mai repeta astfel de scene îngrozitóre, carĭ slăbesc ordinea publică din temelia eĭ.

Domnul procuror n'a avut nicĭ o dovadă contra clienților meĭ; pe ceĭ morțĭ nu-ĭ póte acusa, cu tóte acestea acusa luĭ sună cătră ceĭ morțĭ și e numai un panegiric asupra acusaților rĕmașĭ în viață.

Triști și îngrozitorĭ ar fi a osândi pe acești ómenĭ, carĭ au rude între ceĭ morțĭ și rănițĭ, a-ĭ afunda în robie, când nu este autoritate, care a dispus ceva, care a fost silită a face ceva, nu-ĭ forță, nu sunt arme, nu-ĭ amenințare cu comiterea uneĭ crime, nu-ĭ tumult, nu-ĭ scop criminal al tumultuluĭ — cu un cuvênt: nu-ĭ nicĭ unul din elementele constitutive ale crimeĭ însemnate în §§ 163 și 168 ai coduluĭ criminal și așa dreptate numai atuncĭ s'ar face, décă i-ațĭ achita.

Vorbirea D-luĭ Brediceanu a plăcut tuturor atât de mult, că chiar și procurorul i'a felicitat.

Urméză vorbirea adv. Dr. Is. *Pop*, pentru Petru Șandru Nr. 86 și Mihaiŭ Fetescu.

Raportor.

DIVERSE.

Un motiv de divorț. Faptul s'a petrecut la Paris. Doĭ tinerĭ soțĭ trăiau mulțămițĭ unul de altul. Atâta numai că soțul se simția cam gelos din causa unuĭ papagal cu pene strălucitóre. De cele mai multe orĭ, când își săruta nevasta, dênsa se arĕta fórte distrată și, în loc sĕ-i rĕspundă la sărutare, dedea fuga la papagal pentru ca sĕ-l drăgostéscă și sĕ-l mângâie. Atuncĭ bietul bărbat nu putea sĕ-șĭ ascundă gândurile de omor ce i-se înfăriau tot mai mult în minte contra rivaluluĭ sĕu. N'a trecut mult însĕ și au eșit la modă, pentru pălăriĭ de dame, nisce pene strălucitóre, întocmaĭ ca ale papagaluluĭ... Bărbatul, zorit de frumósa-i nevastă, începu sĕ colinde în tóte dilele têrgul pentru a găsi penele de modă. Insĕ ele fiind fórte rarĭ, nu le găsea nicĭ-irĭ, séu le găsea cu un preț prea mare. Intr'o di, când se întorcea mai disperat, ca orĭ-când, rĕmase înmărmurit găsind pe nevasta sa stând în fața oglindeĭ și avênd pe cap pălăria împodobită cu penele la modă. In acelașĭ timp tînĕra femeiă plângea cu lacrimĭ ferbințĭ. — Sĕrmanul papagal, esclamă dênsa când vĕdu pe soțul sĕu, am fost nevoită sĕ-l ucid! avea nisce pene așa de frumóse!... Și își duse batista la ochiĭ, carĭ erau leorcă de lacrimĭ. Soțul se înfioră de grózĕ și temêndu-se și de alte asemenea fapte din partea neveste sale pentru a-șĭ satisface deșertăciunile modeĭ, cerú și obținú divorțul.

Descoperirĭ archeologice. Aceste cercetărĭ sciințifice, de un mare folos pentru cunóscerea treptateĭ desvoltărĭ a omenireĭ, a faselor istorice ale societățeĭ, au luat un mare avênt în seculul nostru. Ómeniĭ, carĭ s'au devotat cu tot sufletul archeologieĭ, îmbogățesc pe fiă-care di archiva de documente umane și ne fac sĕ privim ca într'o oglindă strĕvezie istoriul omenireĭ și al societăților înfloritóre, astădĭ dispărute. Profesorul Monedo, un pasionat și celebru archeolog, a desgropat de curênd, după lungĭ și obositóre cercetărĭ, la Auch, o cameră dintr'o vilă galo-romană. O parte a părețiĭor este fórte bine conservată și acoperită de cărămidĭ pictate, după un desen decorativ fórte ciudat. Intr'o pivniță au fost găsite, în stare perfectă de conservație, micĭ medaliĭ de bronz cu efigia luĭ Constantin, a luĭ Constant, fiul luĭ, și al luĭ Maxențiu. Acesta, din părințĭ galĭ, se proclamase împĕrat la Autun, capitala de pe atuncĭ a Burgonieĭ, după esemplul generalilor din acea epocă. Dér împĕrăția îĭ fú de scurtă durată. Bătut necontenit de Constant, concurentul sĕu la tron, Maxențiu fugi la Lyon, unde se sinucise în anul 358. El preferi mórtea rușineĭ de a fi făcut prisonier. Cercetările și săpăturile se urméză necontenit, căcĭ se crede, că acolo se află un întreg orășel roman, peste care vremea a așternut de mult vĕlul uităreĭ.

Literatură.

„Transilvania", organul Asoțiațiuneĭ transilvane a apărut Nr. IX pentru lunile Octomvre-Noemvre, conținênd: Adunarea generală din Lugoș; Momente istorice despre continuitatea Românilor în Banatul Timișan, desert. de Vincențiu Grozescu; Rusaliile sĕ fiă ale Asociațiuneĭ; Sciință, literatură și artă; Partea oficială.

*

Archiva, revistă lunară, organul soc scientifice și literare din Iașĭ, a apărut N-rul 9 și 10 pe Septemvre-Octomvre, anul VII sub direcția d-luĭ A. D. Xenopol, conținênd următórele: Vitold. O escursiune la Karlsbad; Al. Mavrocordato. O cul. de scrisorĭ către Hrisant Notara patriarhul Ierusalimului; Gh. Lucescu. Mihail Buznea (schiță biografică) cu portr. luĭ M. B.; P. P. Negulescu. Psihol. Cosmogonilor (Fine); Gh. Mărculescu. O cestiune de Filologie. Poesiĭ: A. C. Cuza. Epigrame (Traducerĭ); Gh. Murnu. Un singur dor...: I. Laur. Aniĭ treo. La A. (în forma antică); N. Muscă. Sĕ-țĭ dau o flóre?; V. Fărcășanu. Ce lună! O întrebare. Dărĭ de sémă. Abonamentul pe an 15 leĭ.

*

A apărut Nr. 4 din **Povestea vorbeĭ**, revistă literară-săptămânală cu următorul sumar: Cupidon (poesie) de A. Stavari; Rescumpărare (nuvelă) de I. Gorun, O fiică de rege (poesie) de St. Tomsa, Zadarnic (nuvelă) Vasilie Popp, Ochiĭ teĭ (poesie) G. Murnu, O sărutare (fantasie) Spiru S. Hasnaș, O poesie (poesie) D. Teleor, Semnele vremiĭ Saudu, Caragiale și Vlahuța de Hassan, Până n'o murĭ (snoavă) Stancescu, Singurul mijloc (nuvelă) A. Rodion, Din predicele d-neĭ Kaudel (traducere). Ilustrațiĭ: o călĕtoriă de nuntă de P. Léonec. Prețul de abonament pentru Austro-Ungaria 5 fl. pe an; 2 fl. pe $^1/_2$ an. Numĕrul 15 banĭ = 12 cr.

*

Nr. 27 al meritósei publicațiunĭ **Biblioteca de Popularizare,** editura Samitca din Craiova cuprinde: **Schițe din California** de cunoscutul și originalul scriitor american *Bret-Harte.* Volumul cuprinde mai multe nuvele dintre cele mai bine scrise și mai interesante ale acestui autor, precedate de portretul sĕu. Cu Nr. 28 „Biblioteca de Popularizare“ îșĭ atrage un nou titlu de merit, prin aceea, că îmbrățișéză și literatura națională, publicând opere de valóre din autorii vechĭ și moderni. Inceputul îl face cu nisce admirabile nuvele ale regretatului poet și prosator oltén *Traian Demetrescu.*

*

In Institutul de editură *Ralian I. Samitca* din Craiova a apărut: **Istoria teatrului român,** de *Mihail N. Belador,* artist al Teatrului Național din Iașĭ. Acest valoros și interesant op e împărțit în două părțĭ, cuprindĕnd în partea primă istoricul desvoltărei teatrului român, ér în partea a doua repertoriul teatrului român. Un esemplar (120 pag.) costă 1 leu și 50 banĭ.

Călindarul Plugarului pe 1897, edat de Tipografia *„A. Mureșianu“* din Brașov, a eșit de sub tipar și se espedéză dilnic. Acest călindar întră acum în anul al 5-lea, avĕnd un cuprins tot mai bogat și mai interesant. De astă-dată în călindar se cuprind și mai multe chipurĭ frumóse. Pe pagina primă se află portretul fericitului întru pomenire *Ioan Barac,* marele scriitor poporal dela începutul acestui veac, ér în text se află scrisă istoria vieței și lucrărei lui. Partea calendaristică este mai bogată ca până acum, îndreptându-o și înmulțindu-o după trebuințele ivite, însemnând până și evangeliile, ce sunt a se ceti în fiă-care Dumineçă. Pentru a economisi din spațiu, mĕsurile de lungime și greutate, competințele de timbre și tacse, taxele pentru postă și telegraf etc. s'au cules cu litere micĭ de tot. Mai ales tarifa pentru telegrame și taxele postale pentru scrisorĭ și pachete s'au adus pe lung și pe larg după cele mai nouĕ ordinațiunĭ postale. Tĕrgurile sunt de-asemenea îndreptate și corectate. Urméză Introducerea de Ioan *Georgescu,* și apoi vine parte literară. Acéstă parte este mult mai bogată ca în călindarele din anii trecuțĭ, cuprindĕnd ea singură vre-o 42 pagine cu cele mai frumóse istorisirĭ, poesii etc., tóte scrise pentru popor și fórte interesante. In partea economică de-asemenea se află o seriă bogată de articulĭ de mare interes pentru plugarĭ, precum: Rotațiunea în economia comassată, Lucrarea pămĕntului, Tovĕrășiile economice, Intrebuințarea vacilor la lucru, Pășunatul vitelor, Văruitul grâului de sĕmĕnță, Legumile bostănóse, Culesul și pĕstratul pómelor și altele. La urmă vin felurite poveșe, glume etc. cum și o mulțime de anunțurĭ.

Călindarul se află de vêndare la „Tipografia A. Mureșianu“ în Brașov și la librăria N. Ciurcu; costă și de astădată *numai 25 cr.,* ér trimis prin postă 30 cr. Celui ce cumpĕră de-odată mai multe esemplare, li-se dă rabatul cuvenit.

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**
Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Cursul la bursa din Viena.
Din 17 Noemvre 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.05
Renta de coróne ung. 4% . . .	99.10
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	122.—
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	100.80
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	120.75
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.60
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.10
Imprum. ung. cu premii	152.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	136.50
Renta de hârtie austr.	101 35
Renta de argint austr.	101.20
Renta de aur austr.	122.52
Losurĭ din 1860	144.25
Acții de-ale Băncei austro-ungară.	938.—
Acții de-ale Băncei ung. de credit.	401.25
Acții de-ale Băncei austr. de credit.	364,60
Napoleondorĭ	9.53½
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.82½
London vista	119.95
Paris vista	47.50
Rente de coróne austr. 4%. . .	101.10
Note italiene.	44 80

Cursul pieței Brașov.
Din 18 Noemvre 1896.

Bancnote rom.	Cump. 9.48	Vênd.	9.50
Argint român.	Cump. 9.43	Vênd.	9.46
Napoleon-d'orĭ	Cump. 9.50	Vênd.	9.53
Galbenĭ	Cump. 5.62	Vênd.	5.65
Ruble rusescĭ	Cump. 126.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump. 58.30	Vênd.	58 80
Lire turcescĭ	Cump. —.—	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%	100.75	Vênd.	101.75

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

Sosirea trenurilor în Brașov:

I. Dela Pesta la Brașov:
Tr. accelerat: 5 óre 07 m. diminéța.
Trenul de persóne: 8 óre diminéța.
Trenul accel.: 2 óre 9 min. după am.
Trenul mixt: 10 óre 25 minute séra.

2. Dela Bucuresci la Brașov:
Trenul accel: 2 óre 18 min. după am.
Trenul mixt: 5 óre 20 m. după amedĭ.
Trenul de persóne: 9 óre 8 minute séra.
Trenul accel.: 10 óre 19 minute séra.

3. Dela Zĕrnesci la Brașov: (Gara Bartolomeiu.)
Trenul mixt: 7 óre 44 min. diminéța.
Trenul mixt: 1 óră 29 min. după am.
Trenul mixt: — óre — min. séra.

Plecarea trenurilor din Brașov:

I. Dela Brașov la Pesta
Trenul mixt: 5 óre 8 min. diminéța.
Trenul accel.: 2 óre 45 min. după am.
Trenul de persóne: 7 óre 43 min. séra.
Tr. accelerat: 10 óre 26 min. séra.

2. Dela Brașov la Bucuresci:
Trenul de pers.: 3 óre 55 min. dimin.
Tr. accelerat: 5 óre 14 m. dimin.
Trenul mixt: 11 óre înainte de amedĭ.
Trenul accel.: 2 óre 19 min. după am.

3. Dela Brașov la Zĕrnesci. (Gara Bartolomeiu.)
Trenul mixt: 8 óre 35 min. diminéța.
„ „ 4 „ 55 m. după am.
Trenul mixt: — óre — min. dim.